

lektura

opracowanie polecane
przez **nauczycieli** i **egzaminatorów**

**pewniak
na teście**

Selma Lagerlöf

Cudowna podróż

GREG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

Selma Lagerlöf
Cudowna podróż t. I

Tłumaczenie:
Katarzyna Kmiec-Krzewniak

Ilustracje:
Paulina Wyrty;
Antikva, s. 141; CarinhaScobeleva, s. 183; Katflare, s. 191; Katya K, s. 161;
Kovaleva Galina, s. 91, 117; Lenny712, s. 149; Maiia Vysotska, s. 15; Maltiase, s. 51;
Mariia Kutuzova, s. 39; PYRAMIS, s. 173; suns07butterfly, s. 129; Svetlana Foote,
s. 77; Yulia Lyapina, s. 23 / Shutterstock.com

Opracowanie:
Lucyna Szary

Korekta:
Agnieszka Antosiewicz, Elżbieta Rękosiewicz, Maria Zagnińska

ISBN 978-83-7517-895-1

Wydanie III

© Copyright for this Edition by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

2021

Wydawnictwo GREG®
ul. Klasztorna 2B
31-979 Kraków
tel. (12) 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Okładka:
Aleksandra Zimoch
Wykorzystano ilustracje:
Miks Mihails Ignats/Shutterstock.com
Paulina Wyrty

Skład:
Pracownia Register

1. CHŁOPAK

Elf

Niedziela, 20 marca

Oto historia pewnego dość wysokiego czternastolatka o jasnych włosach, szczupłej sylwetce i... istnie hultajskiej duszy. Największą radość czerpał bowiem z rozrabiania, objadania się smakołykami oraz ucinania sobie drzemek.

Nils – wiek i wygląd

Pewnego niedzielnego poranka jego rodzice szykowali się do wyjścia do kościoła. Chłopak jednak ani myślał uczestniczyć z nimi w nabożeństwie. Usiadł sobie za to figlarnie na krawędzi stołu, w niedopiętej koszuli, i pomyślał, jak świetnie się składa, że mama i tata znikną na trochę z domu. W końcu dzięki temu będzie mógł robić wszystko, co mu się żywnie podoba.

„Świetnie! Wkrótce nadarzy się idealna okazja, by przetestować strzelbę tatusia. Urządzę sobie jakąś małą strzelaninę i żadne z nich nie będzie mi przeszkadzać.” – myślał.

Ojciec musiał mieć jednak pewne przeczucia, że coś chodzi chłopcu po głowie, gdyż w ostatniej sekundzie przed wyjściem rzucił w jego kierunku podejrzliwe spojrzenie i rzekł:

– Hola, hola, chłopcze! Jeśli nie zamierzasz uczestniczyć z nami we mszy, przeczytasz całe kazanie w domu. Czy to jest jasne?

– Jak słońce – odparł mały rozrabiaka. – Właśnie tym zajmę się, jak tylko wyjdziecie – zapewnił ojca, choć szybko dodał w myśli, że przeczyta tyle, ile będzie chciał.

Chłopak nie pamiętał, kiedy ostatnio widział swoją matkę poruszającą się tak dynamicznie. Niemal w sekundzie wyciągnęła *Biblię* leżącą na jednej z półek w pobliżu kominka, otworzyła ją na wybranej przez siebie stronie Nowego Testamentu, po czym wraz z *Komentarzem* Marcina Lutera¹ umieściła ją na stoliku tuż przy oknie. Następnie przysunęła

¹ *Marcin Luter* (1483-1546) – teolog, mnich, reformator Kościoła, twórca luteranizmu.

trawy, w ogóle nie rozglądając się wokół siebie. Chłopak leżał leniwie na jego grzbiecie, wpatrując się w błękit nieba. Był już tak przyzwyczajony do podróżowania w ten sposób, że mógł zarówno leżeć, jak i stać. Gąsior i chłopak zachowywali się tak bez troski, że w ogóle nie zorientowali się, że lisy wspięły się na szczyt góry.

Co prawda rude bestie zdawały sobie sprawę z tego, że nie mają raczej szans zabić żadnej gąski na otwartej przestrzeni, ale nie miały żadnego innego zajęcia, więc postanowiły zacząć się na gąsiora – tak dla zabicia czasu. Przeszły więc do długiego korytarza i zaczęły rozmyślać nad atakiem. Zachowywały przy tym pełną ostrożność, więc Morten nie spostrzegł nawet ich cieni. Były już całkiem blisko, gdy gąsior starał się wznieść w powietrze. Rozłożył skrzydła, ale niestety nie udało mu się odfrunąć. Nie umknęło to oczywiście uwadze lisów, które szybko doszły do wniosku, że gąsior nie da rady odlecieć, i ruszyły na niego. Nie chowały się już w szczelinie, lecz wyszły na otwarty teren. Podążały w jego kierunku, pozostawiając w tyle dołki i nierówności. Były już coraz bliżej Mortena, który najprawdopodobniej nadal nie zdawał sobie sprawy, że polują właśnie na niego. W końcu zbliżyły się do ptaka na tyle, że były w stanie zdecydować się na skok. Wszystkie rzuciły się na niego jednym długim susem. Jednak gąsior musiał coś zauważyć w ostatniej chwili, ponieważ nagle odsunął się i lisom nie udało się go złapać. Niestety, niewiele to pomogło, gdyż raptem kilka metrów przed gąsiorem znajdowała się przepaść, a on kulał. Mimo wszystko ruszył do przodu najszybciej jak mógł.

Uwięzienie lisów w dziurze

Tymczasem Nils wołał do lisów, siedząc na grzbiecie Mortena:

– Zeżarliście tyle baraniny, że się nieźle roztyliście! Nie dacie rady dorwać gąsiora! – robił sobie z nich żarty, by jeszcze bardziej je rozśmieszyć i zachęcić do pogoni.

Gąsior biegł prosto w przepaść, ale na szczęście resztkami sił rozłożył w ostatniej chwili skrzydła i przeleciał nad Dziurą z Piekła Rodem. Gdy tylko pokonał przepaść, biegł w takim samym tempie jak wcześniej. Jednak po dwóch metrach Paluszek poklepał go po szyi i rzekł:

– Teraz już możesz się zatrzymać, gąsiorku.

I nagle usłyszeli straszny skowyt, skrobanie pazurami, a później huk, po którym już nigdy nie widziano lisów w tej okolicy.

Następnego poranka tamtejszy latarnik znalazł kawałek kory wsuniętej w drzwi, na której wyryto napis:

Lisy na wyspie Karola Małego runęły do Dziury z Piekła Rodem. Zajmij się nimi.

I tak też latarnik uczynił.

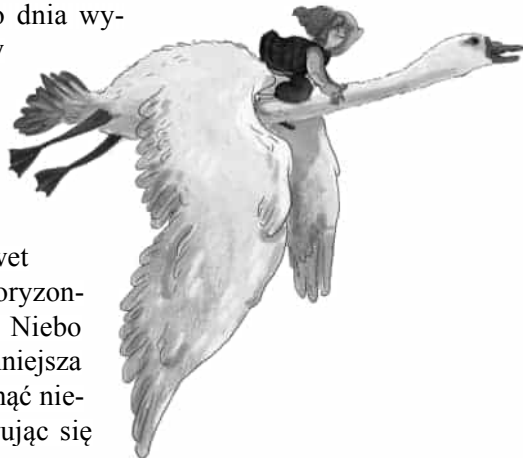
14. DWA MIASTA

Miasto na dnie morza

Sobota, 9 kwietnia

To była jasna i zarazem spokojna noc. Stado Akki nie musiało zastanawiać się, w której grotcie się schronić. Spały beztrzesko na stojąco na szczycie góry, czego nie można było powiedzieć o Nilsie, który nie mógł zasnąć przy świetle księżyca. Zastanawiał się więc, jak dawno temu wyfrunął z domu. Doszedł do wniosku, że było to przed trzema tygodniami, a następnego dnia wypada Wielkanoc. „Dzisiejszej nocy wszystkie czarownice opuszczą Blakullę²⁴ i wrócą do domu” – żartował sobie w myślach.

Nils bardzo bał się nimf wodnych i elfów, ale w czarownice nie wierzył ani trochę. Gdyby nawet jakieś pojawiły się tej nocy na horyzoncie, natychmiast by je zauważył. Niebo było na tyle jasne, że nawet najmniejsza istota nie byłaby w stanie przemknąć niezauważona. Gdy tak leżał, wpatrując się

²⁴ *Blakulla* – miejsce sabatów czarownic w szwedzkich wierzeniach, początkowo wyspa, potem bliżej nieokreślona góra.

Pełne opracowanie

BIOGRAFIA AUTORKI

Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf jest jedną z najwybitniejszych szwedzkich pisarek. Urodziła się **20 listopada 1858 roku** w rodzinnej posiadłości w pałacu Mårbacka. Już w dzieciństwie miała problemy ze zdrowiem. Po ukończeniu szkoły podjęła pracę nauczycielki w Landskronie, lecz już od 1895 roku poświęciła się wyłącznie pisarstwu. Pierwsza książka zatytułowana *Gösta Berling* zdobyła tak dużą popularność, że pozwoliła jej na utrzymywanie się wyłącznie z pisarstwa.

Cudowna podróż, powieść napisana w dwóch częściach, ukazała się w latach 1906 – 1907 i zdobyła ogromną popularność nie tylko w Szwecji, ale również poza granicami kraju. W 1907 roku pisarka otrzymała doktorat honoris causa Uniwersytetu w Uppsali.

W 1909 roku Selma Lagerlöf otrzymała jako pierwsza kobieta Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury, członkowie Akademii jej przyznanie uzasadnili słowami: *za obecny w jej pismach wzniosły idealizm, żywą wyobraźnię oraz duchowe postrzeganie*. Nagroda pozwoliła jej na odkupienie majątku z pałacem w Mårbacka, który został sprzedany w 1897 roku.

Pisarka odbyła kilka podróży do Włoch, Palestyny, Egiptu oraz Rosji i Finlandii. W 1914 roku została pierwszą członkinią Akademii Szwedzkiej przyznającej Literacką Nagrodę Nobla.

Selma Lagerlöf zmarła **16 marca 1940 roku** w Mårbacka.

Ciekawostki:

- Portret pisarki znajdował się na szwedzkim banknocie 20-koronowym, drukowanym w latach 1991 – 2016.

piękniej od tej ze złota. Rozmyślenia i zachwyt Nilsa przerywa drobne zdarzenie, chłopcu spada z nogi drewniak. Gdy Morten zaczyna obniżać lot, Paluszek dostrzega Osę i Matsa, którzy oglądają bućki. Osa przypomina wszystkie wiadomości o elfie oraz osobiste spotkanie ze skrzaktem w chatce. Odwraca bućki i odczytuje napis: Nils Holgersson z Vemminghög.

CHARAKTERYSTYKA GŁÓWNEGO BOHATERA – NILS HOLGERSSON

PRZEDSTAWIENIE POSTACI

Nils Holgersson ma czternaście lat i mieszka wraz z rodzicami w wiosce **Vemminghög w Skanii**. Jest jedynakiem i sprawia nieustannie kłopoty swoim rodzicom.

WYGLĄD

Chłopiec jest **wysoki i szczupły, ma jasne włosy, a jego twarz pokrywają piegi**. Chodził ubrany podobnie jak inni wiejscy chłopcy – w skórzane spodnie z łatami, koszulę, miał też trochę podziurawione skarpety, czapkę oraz drewniane chodaki na nogach.

USPOSOBIENIE I CHARAKTER

Pomimo szczupłej sylwetki sprawiał wrażenie ciężkiego i powolnego. **Wielkie lenistwo** oraz niechęć do jakichkolwiek prac sprawiły, że jego chód, jak to określiła krowa Majowa Różyczka, był *leniwy i zaspany*. Ulubionymi zajęciami, z których czerpał największą radość, było **objadanie się smakołykami, drzemanie oraz dokuczanie** wszystkim dookoła, szczególnie zwierzętom.

Nils był **upartym i zadziornym** chłopcem, który ani nie chciał pracować, ani nie chciał się uczyć. Był **niegrzeczny i złośliwy wobec rodziców**. Gdy odmówił pójścia z nimi do kościoła, czuł radość, że mama i tata znikną z domu, a on będzie mógł robić, co zechce. Ten **upór, krnąbrność i lenistwo** sprawiły, że jedynym zajęciem, do którego się nadawał i które wykonywał, było **wypasanie gęsi** z Osą i Matsem. Chłopiec, jak sam wspominał podczas podróży, polubił Osę, a Mats, znający wiele różnych opowieści, bardzo go denerwował.

Nils przed podróżą	Nils po podróży
Złośliwy, przebiegły, nie dotrzymuje słowa: obiecuje wypuścić elfa, ale zaraz po tym znów chce go uwięzić.	Szczery, dotrzymuje słowa, można na nim polegać.
Nie interesują go zwierzęta, nie wzrusza go ich cierpienie.	Wrażliwy, empatyczny, pomaga rodzinie wiewiórek, nastawia skrzydło Dunfin, pomaga kaczorowi Jarro.
Stroi okrutne i złośliwe żarty – zamyka rodziców w piwnicy, wywraca kubły z mlekiem przy dojeźniu.	Rozważny, dojrzały, wesoły i pogodny, nie dokucza nikomu.
Dręczy zwierzęta, ciągnie kota za ogon, bije krowę chodakiem. Jest okrutny, nie ma wyrzutów sumienia.	Ratuje życie Mortenowi na początku podróży. Pomocny, wielokrotnie ratuje gęsi przed lisem. Uczy się słuchać, współczuje.
Nie przejmuje się uczuciami rodziców, ich zmartwieniem.	Docenia przyjaźń, przywiązanie, dostrzega miłość rodziców.

ELEMENTY BAŚNIOWE W POWIEŚCI

Podróż Paluszka jest cudowna, nierealna, taka, jaka może się zdarzyć tylko w baśniach, legendach. Bez trudu odnajdziemy w powieści znane nam **elementy baśniowe**.

Bohater za swoje **złe czyny zostaje ukarany** i zamieniony w elfa, a następnie **poddany długiej i ciężkiej próbie**. Musi wykazać się dobrymi uczynkami, podjąć mądre decyzje i **zmienić całkowicie swoje dotychczasowe postępowanie**. Przemiana jest równocześnie karą i szansą na naprawienie krzywd i zmianę postępowania.

Nieco inaczej niż **w baśniach** zostały przedstawione ptaki, niedźwiedzie, lis, łódź, pies, wąż. Zachowują się jak zwierzęta, kierują się prawami natury, natomiast **Paluszek zostaje obdarzony umiejętnością rozumienia ich mowy** i to on wkracza do ich świata. Uczy się ich zwyczajów, zaczyna rozumieć ich zachowanie, pomaga im. Akka w trakcie pożegnania

prosi Nilsa, aby wpłynął na ludzi, gdyż zwierzęta nie czują się bezpiecznie i mają coraz mniej miejsca na Ziemi.

Podobnie jak w baśniach, bohater zostaje poddany próbom i tylko od niego zależy, jakie decyzje podejmie, czy skorzysta z rad zaprzyjaźnionych zwierząt, czy wyjdzie z sytuacji zwycięsko. Tak jak **w baśniach dobro zostaje nagrodzone** i Paluszek odzyskuje dawną postać. Kończy się podróż i kończą się niezwykle i cudowne umiejętności Nilsa, chłopiec przestaje rozumieć mowę zwierząt i nie należy już do ich świata, ale zyskuje coś, co pozostanie mu na całe życie – dobre serce, empatię i wrażliwość.

Dzięki podróży Paluszek zdobywa **dużą wiedzę o krainach geograficznych Szwecji, o mieszkańcach i ich zajęciach, o roślinach i zwierzętach**. Na grzbiecie Mortena przelatuje nad regionami o różnorodnej budowie i ukształtowaniu. Ogląda prowincje bogate w lasy, jeziora, rzeki i żyzne ziemie. Ma niecodzienną możliwość oglądania zachodzących zmian, zmieniającej się roślinności. Wiedza, jaką zdobywa, zmienia go, zaczyna zastanawiać się nad pracą ludzi, nad ich rolą w kształtowaniu i budowaniu kraju. Podziwia wielkie szachownice pól uprawnych, wstęgi rzek, fabryki i kopalnie oraz wielkie miasta. Mieszkającemu na wsi chłopcu kojarzą się z kamiennymi olbrzymami, gdyż nigdy nie miał do czynienia z tak wielkimi budynkami. Pobyt w Karlskronie staje się okazją do zwiedzenia muzeum, w którym podziwia modele okrętów wojennych, daje też sposobność poznania historii. Poznaje też jedno z najważniejszych szwedzkich miast – Uppsalę, a informacji o mieście dostarcza mu kruk Bataki. W okolicach Sztokholmu dostaje się do Skansen – parku etnograficznego i zamieszkuje w starej zabytkowej chacie.

Bardzo ważną rolę odgrywają **legandy i historie** opowiadane Nilsowi przez przyjaciół. Przekazywane z pokolenia na pokolenie i teraz opowiadane chłopcu, uświadamiają mu, jaką wartość ma tradycja, jak ważną jest częścią kultury.

GATUNEK I BUDOWA UTWORU

Cudowna podróż – powieść w **dwóch częściach** – to utwór napisany **prozą**, w którym narrator przedstawia historię zmiany Nilsa w elfa i jego kilkumiesięczną wędrówkę wraz ze stadem gęsi. W czasie podróży

SPIS TREŚCI

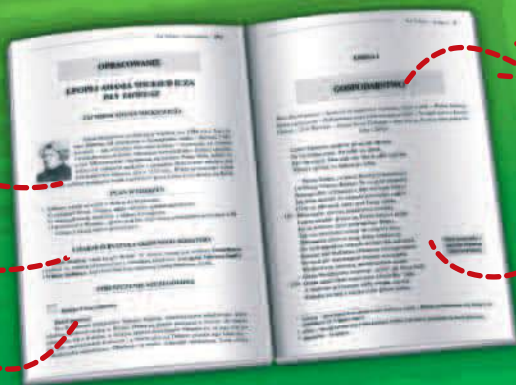
1. Chłopak	5
Elf	5
Dzikie gęsi	11
Kraciaste krajobrazy	18
2. Akka z Kebnekaise	21
Wieczór	21
Pod osłoną nocy	30
Dzikie szaleństwo	33
3. Cudowna podróż Nilsa	36
Na farmie	36
Vittskövle	40
W klasztorным parku Övid	46
4. Zamczysko Glimminge	54
Potyczki czarnych i szarych szczurów	54
Bociek	56
Zaklinacz szczurów	62
5. Żurawie tańce na Kullabergu	65
6. W deszczową pogodę	72
7. Trzystopniowe schody	78
8. Nad rzeką Ronneby	80
9. Karlskrona	88
10. Wycieczka na wyspę Öland	97
11. Na południowym krańcu wyspy Öland	101
12. Wielki motyl	108
13. Wyspa Karola Małego	111
Burza	111
Owieczki	114
Dziura z Pieła Rodem	119
14. Dwa miasta	123
Miasto na dnie morza	123
Miasto żywych	130
15. Legenda Smalandii	134

16. Wrony	139
Garnuszek z gliny	139
Porwany przez wrony	143
W chacie	153
17. Stara chłopka	157
18. Z Tabergu do samej Huskvarny	167
19. Ogromne ptasie jezioro	170
Dziki kaczor o imieniu Jarro	170
Wabik	176
Osuszanie jeziora	179
20. Pani Ulvåsa	185
Przepowiednia	185
21. Tkanina domowej roboty	189

OPRACOWANIE

Krótkie opracowanie	195
Krótko o utworze	195
Krótkie streszczenie	196
Motywy	198
Pełne opracowanie	200
Biografia autorki	200
Co jest tematem utworu?	201
Wyjaśnienie tytułu utworu	201
Czas i miejsce akcji	202
Bohaterowie utworu	202
Plan wydarzeń	203
Streszczenie szczegółowe tomu I	206
Charakterystyka głównego bohatera – Nils Holgersson	219
Charakterystyka pozostałych postaci	221
Problematyka utworu	224
Motyw podróży – dosłownej i wewnętrznej	224
Przemiana wewnętrzna Nilsa	225
Elementy baśniowe w powieści	226
Gatunek i budowa utworu	227
Indeks komentarzy do tekstu	228

opracowanie

streszczenie

charakterystyka

ważny cytat

problematyka

Pewniak
na teście

lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów.**

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

ISBN 978-83-7517-895-1

9 788375 178951 >

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl